

Kliimakindla majanduse seadus

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Seaduse eesmärk

Käesoleva seaduse eesmärk on panustada kliimamuutuste leevendamisse ja kliimamuutustega kohanemisse, aidates kaasa kliimamuutustele vastupanuvõimelisema ühiskonna kujunemisele, suurendades majandus- ja ettevõtluskeskkonna kliimakindlust ning luues eeldused puhta ja kasvuhoonegaaside vaba majanduse kasvuks, pakkudes seeläbi kaitset inimesele ja loodusele üleilmsete kliimamuutuste tagajärgede eest, lähtudes kliimamuutuste raamkonventsioonis, Kyoto protokollis, Pariisi kokkuleppes ja Euroopa Liidu õigusaktides sätestatust.

§ 2. Reguleerimisala

Käesoleva seadusega sätestatakse põhimõtted ja eesmärgid kliimamuutuste leevendamiseks ja kliimamuutustega kohanemiseks, kliimapoliitika elluviimisega seotud kohustused riigiasutustele ja kohaliku omavalitsuse üksustele, kliimamuutuste negatiivset mõju vähendavad ja majanduse konkurentsivõimet soodustavad meetmed, eesmärkide täitmise seire ja aruandluse nõuded ning juhtimisstruktuur eesmärkide ja kohustuste täitmise tagamiseks.

2. peatükk Mõisted

§ 3. Kasvuhoonegaasid

Kasvuhoonegaasid käesoleva seaduse tähenduses on süsinikdioksiid (CO_2), metaan (CH_4), dilaammastikoksiid (N_2O), väävelheksafluoriid (SF_6), lämmastiktrifluoriid (NF_3), fluorosüsivesinikud (HFCd) ja perfluorosüsivesinikud (PFCd).

§ 4. Süsinikdioksiidi ekvivalent

Süsinikdioksiidi ekvivalent on ühik, millega väljendatakse kasvuhoonegaaside kogust, mis on ümber arvatud süsinikdioksiidi koguseks, kasutades globaalse soojendamise potentsiaali, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1044, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1999 seoses globaalse soojendamise potentsiaali väärtuste ja inventuurisuunite ning liidu inventuurisüsteemiga ja tunnistatakse kehtetuks komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 666/2014, lisas.

§ 5. Globaalse soojendamise potentsiaal

Globaalse soojendamise potentsiaal näitab, mitu korda on kasvuhoonegaasi üks molekul soojuse tagasipeegeldamise võimelt efektiivsem kui süsinikdioksiidi molekul.

§ 6. Kasvuhoonegaaside heitkogus

Kasvuhoonegaaside heitkogus käesoleva seaduse tähenduses on riigisiselt tekkivate kasvuhoonegaaside heide atmosfääri väljendatuna süsinikdioksiidi ekvivalendina.

§ 7. Kliimamuutuste leevendamine

Kliimamuutuste leevendamine on meetmete võtmine kasvuhoonegaaside heide vähendamiseks või vältimiseks.

§ 8. Kliimamuutustega kohanemine

Kliimamuutustega kohanemine on meetmete võtmine kliima muutumisega kaasnevate riskide maandamiseks, et tagada ühiskonna ning ökosüsteemide vastupanuvõime ja heaolu.

§ 9. Kliimaneutraalsus

Kliimaneutraalsus on kasvuhoonegaaside heide ja sidumise vaheline tasakaal, mille tulemusena kasvuhoonegaaside heide ei ületa sidumist.

§ 10. CO₂ neutraalsus

CO₂ neutraalsus on süsinikdioksiidi heide ja sidumise vaheline arvestuslik tasakaal, mille tulemusena süsinikdioksiidi heide ei ületa selle sidumist. CO₂ neutraalsus ei hõlma teisi kasvuhoonegaase.

§ 11. Kliimakindlus

Kliimakindlus on ühiskonna, taristu ja looduskeskkonna valmisolek, vastupanu- ja reageerimisvõime võimalikele lühi- ja pikaajalistele kliimamõjudele, kooskõla kliimaneutraalsuse eesmärgiga ning energiatõhususe suurendamise põhimõttega.

§ 12. Kasvuhoonegaaside sidumine

Kasvuhoonegaaside sidumine on süsinikdioksiidi või muude kasvuhoonegaaside looduslik või tehnoloogiline eemaldamine atmosfäärist või heidet põhjustavate tegevuste käigus eralduvate kasvuhoonegaaside püsivalt eemaldamine enne atmosfääri sattumist.

3. peatükk

Põhimõtted

§ 13. Põlvkondadevahelise õigluse põhimõte

Kliimamuutuseid tuleb leevendada ja nendega kohaneda viisil, mis tagab, et ühe põlvkonna inimesed ei jäta tulevikus elavatele põlvkondadele põhjendamatult suurt kasvuhoonegaaside heide vähendamise ja kliimamuutuste tagajärgedega kohanemise koormat.

§ 14. Õiglase ülemineku põhimõte

Käesoleva seaduse 4. peatükis sätestatud kliimaeesmärgid saavutatakse õiglaselt ja kaasavalt, arvestades sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnamõju, nii et ka haavatavatel ühiskonnarühmadel, sektoritel ja ettevõtjatel oleks võimalik oma tegevust vastavalt kliimaeesmärkidele kohandada.

§ 15. Teaduspõhisus

Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide saavutamiseks vajalike meetmete kavandamiseks ja rakendamiseks kasutatakse parimat olemasolevat teaduslikku teadmist.

§ 16. Teiste keskkonnanäesmärkidega kooskõla hoidmise põhimõte

Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide saavutamiseks võetavate meetmete kavandamisel ja rakendamisel välditakse teiste keskkonnanäesmärkide, sealhulgas elurikkuse eesmärkide kahjustamist, ning alternatiivsetest meetmetest eelistatakse erinevate keskkonnanäesmärkide kooskõla pakkuvaid lahendusi.

§ 17. Konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna soodustamine

Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide täitmisel soodustatakse nii palju kui võimalik konkurentsivõimelist ettevõtluskeskkonda ja majanduspoliitikat.

§ 18. Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärgi toetavate tehnoloogiate valiku põhimõte

Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide saavutamiseks eelistatakse tehnoloogiate valikul võimalikult efektiivseid, ressursside mõistlikku kasutamist võimaldavaid ning võimalikult väikese keskkonnamõjuga, sealhulgas võimalikult vähesest kasvuhoonegaaside heitega tehnoloogiaid.

§ 19. Kasvuhoonegaaside lekke vältimise põhimõte

Strateegiliselt oluliste toodete või teenuste varustuskindluse tagamisel välditakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumist ehk kasvuhoonegaaside leket kolmandatesse riikidesse.

§ 20. Ringmajanduse põhimõte

Ressursse kasutatakse vajaduse põhjal ja vastutustundlikult, vähendades miinimumini esmase toorme kasutust ja eelistades kohalikku ja taastuvat teisest tooret ning tagatakse toodete ja ehitiste pikaajaline kasutamine.

§ 21. Energiatõhususe suurendamine

Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks suurendatakse energiatõhusust kõikides energiaahela etappides alates energiatootmisest ja selle edastamisest kuni lõpptarbimiseni.

§ 22. Ressursside kohapealne väärindamine

Mitmekesistatakse ja tõhustatakse kohalike ressursside väärindamist ja ringset kasutust ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval ja säästlikul viisil ning eelistatakse Eesti loodusvarade ja Eestis toodetud toorme kohapealset väärindamist ning teisese toorme kohapealset kasutamist.

§ 23. Kasvuhoonegaaside heite vähendamist toetavate tehnoloogiate katsetamise ja kasutuselevõtu soosimine

Soositakse kasvuhoonegaaside heite vähendamist toetavate tehnoloogiate katsetamist ja kasutuselevõttu ja luuakse võimalused kasvuhoonegaaside heite vähendamise või sidumise tehnoloogia katsetamise kiirendamiseks.

§ 24. Süsinikuvaru hoidmist ja loodusesse kasvuhoonegaaside sidumist soodustavate tegevuste ja praktikate soosimine

Soositakse tegevusi, praktikaid ja looduspõhiseid lahendusi, mis soodustavad süsinikuvaru püsivat talletamist mullas ja ökosüsteemides, vähendavad kasvuhoonegaaside heidet või suurendavad kasvuhoonegaaside sidumist eri sektorites.

4. peatükk

Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärgid

§ 25. Riigi kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid

(1) Riigi kasvuhoonegaaside heitkogus arvutatakse käesoleva seaduse §-des 26–32 nimetatud kasvuhoonegaaside heitkoguste põhjal.

(2) Riigi kasvuhoonegaaside heitkoguse vähendamise eesmärgid võrreldes 2022. aasta heitkogusega on järgmised:

- 1) 2030. aastaks ei ületa kasvuhoonegaaside heitkogused 2022. aasta taset;
- 2) heitkogust vähendatakse 2035. aastaks 29%;
- 3) heitkogust vähendatakse 2040. aastaks 57%;
- 4) 2050. aastaks saavutatakse kliimanetraalsus, eelkõige kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise teel.

§ 26. Energeetikasektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid

(1) Energeetikasektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb elektri ja soojuste tootmisel ning energiavõrkude käitamisel tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkogust vähendatakse 2022. aasta heitkogusega võrreldes järgmiselt:

- 1) 2030. aastaks 37%;
- 2) 2035. aastaks 45%;
- 3) 2040. aastaks 84%.

(3) Kliimamuutuste leevendamise eesmärkide saavutamiseks suurendatakse järk-järgult vähese kasvuhoonegaaside heitega ja heiteta energiakandjate osakaalu energiatootmises, eesmärgiga, et alates 2040. aastast on elektri ja soojuste tootmine CO₂ neutraalne.

§ 27. Transpordisektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid

(1) Transpordisektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb riigisisest lennundusest ja laevandusest, maantee- ja raudteetranspordist ning mobiilsetest külmutus- ja kliimaseadmetest pärinevatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkogust vähendatakse 2022. aasta heitkogusega võrreldes järgmiselt:

- 1) 2030. aastaks 24%;
- 2) 2035. aastaks 37%;
- 3) 2040. aastaks 55%.

(3) Vähemalt 50 000 elanikuga linna territooriumil ühistransporditeenuse osutamiseks kasutatakse nullheituga sõidukeid:

- 1) taksoveo osutamisel alates 2035. aastast;
- 2) linnaliini bussiveol alates 2040. aastast.

§ 28. Hoonete sektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle piiramise eesmärgid

(1) Hoonete sektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb kodumajapidamistes, äri- ja avalikes hoonetes, paiksetes kliimaseadmetes ning gaaskustutussüsteemidest tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkoguse piiramise eesmärgid võrreldes 2022. aasta heitkogusega on järgmised:

- 1) 2030. aastani jääb heitkogus samaks;
- 2) heitkogust vähendatakse 2035. aastaks 16%;
- 3) heitkogust vähendatakse 2040. aastaks 37%.

§ 29. Tööstussektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle piiramise eesmärgid ning maavara kaevandamise lubade andmise piirang

(1) Tööstussektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb põlevkiviõlitööstusest, muus töötlevas tööstuses ja ehituses tarbitud kütustest, tööstusprotsessidest, külmutusseadmetest ja ressursikasutusest tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.

(2) Tööstussektoris tekkivate kasvuhoonegaaside heitkoguse piiramise eesmärk jagatakse põlevkiviõlitööstusest, muus töötlevas tööstuses ning ehituses tarbitud kütustest, tööstusprotsessidest, külmutusseadmetest ja ressursikasutusest pärineva heite vahel.

(3) Põlevkiviõlitööstusest pärinevate kasvuhoonegaaside heitkoguse piiramise eesmärgid võrreldes 2022. aasta heitkogusega on järgmised:

- 1) heitkoguse kasv 2030. aastaks ei ületa 40%;
- 2) heitkoguse kasv 2035. aastaks ei ületa 12%;
- 3) heitkogust vähendatakse 2040. aastaks 16%.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud töötlevas tööstuses ja ehituses tarbitud kütustest, tööstusprotsessidest, külmutusseadmetest ja ressursikasutusest tekkivate kasvuhoonegaaside heitkoguse piiramise eesmärgid võrreldes 2022. aasta heitkogusega on järgmised:

- 1) heitkoguse kasv 2030. aastaks ei ületa 116%;
- 2) heitkoguse kasv 2035. aastaks ei ületa 62%;

3) heitkoguse kasv 2040. aastaks ei ületa 8%.

(5) Uusi maavara kaevandamise lube antakse põlevkivi kaevandamiseks ainult selliste põlevkivikeemia või muude toodete tootmise eesmärgil, mida ei kasutata kütuse ega energiakandjana.

§ 30. Jäätmemajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid

(1) Jäätmemajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb jäätmete ladestamisel, kompostimisel, jäätmete põletamisel energia taaskasutusega ja lahtisel põletamisel tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkogust vähendatakse 2022. aasta heitkogusega võrreldes järgmiselt:

- 1) 2030. aastaks 29%;
- 2) 2035. aastaks 40%;
- 3) 2040. aastaks 47%.

§ 31. Põllumajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise eesmärgid

(1) Põllumajandussektori kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb põllumajandusmaal, maaharimises ja loomakasvatuses tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogustest ning põllumajanduses kasutatavatest kütustest tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogusest.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud heitkogust vähendatakse 2022. aasta heitkogusega võrreldes järgmiselt:

- 1) 2030. aastaks 14%;
- 2) 2035. aastaks 17%;
- 3) 2040. aastaks 18%.

§ 32. Maakasutussektori kasvuhoonegaaside heitkogus ja selle vähendamise ning kasvuhoonegaaside sidumise eesmärgid

(1) Maakasutussektoris tekkiv kasvuhoonegaaside heitkogus koosneb maakasutuses ja maakasutuse muutusest metsamaal, turbatootmisaladel ja kahjustatud märgaladel, asulates, infrastruktuurialadel ning puittoodetesse seotud süsinikuvaru muutusest tekkivatest kasvuhoonegaaside heitkogusest.

(2) Maakasutussektori heitkoguste vähendamise eesmärk aastaks 2030 on saavutada kasvuhoonegaaside heite ja sidumise tasakaal.

(3) Maakasutussektori eesmärk on olla kasvuhoonegaaside netosiduja alates 2035. aastast.

(4) Maakasutussektori eesmärk aastaks 2050 on saavutada sektoris kasvuhoonegaaside sidumine, mis võimaldaks kompenseerida muudes sektorites tekkivat kasvuhoonegaaside heidet, mida pole võimalik vähendada ega tehnoloogiliselt siduda.

(5) Turbasektori heitkoguste vähendamise eesmärgid võrreldes 2022. aasta heitkogusega on järgmised:

- 1) heitkogust vähendatakse 2030. aastaks 12%;
- 2) heitkogust vähendatakse 2040. aastaks 50%;
- 3) 2050. aastaks saavutatakse kasvuhoonegaaside heite ja sidumise tasakaal.

§ 33. Kliimamuutustega kohanemise eesmärgid

(1) Kliimamuutustega kohanemise eesmärk on tagada elanikkonna teadlikkus kliimamuutustest ja kliimariskidest, suurendada ühiskonna, majanduse ja ökosüsteemide vastupanuvõimet ning vähendada haavatavust kliimamuutuste ebasoodsatest mõjudest.

(2) Täpsemad kliimamuutustega kohanemise eesmärgid seatakse valdkonna arengukavades ja tegevusprogrammides, et tagada:

- 1) majanduse ja taristute toimimine mistahes kliimasündmuse avaldumisel nii, et taristust sõltuvad teenused on inimestele kättesaadavad;
- 2) inimeste õiguste ja tervise kaitse, pöörates eriti tähelepanu enim haavatavatele inimrühmadele, keda kliimamuutuste negatiivsed mõjud kõige enam ohustavad, sealhulgas vähendades või leevendades negatiivset tervisemõju, haigestumust ja suremust, mis on tingitud ebasoodsatest ekstreemsetest ilmastikuoludest ja teistest kliimariskidest;
- 3) avaliku sektori, elanike ning ettevõtete teadlikkus kliimamuutustest ja valmisolek võimalike ohtlike tagajärgede ennetamiseks ja vastupanuvõime suurendamiseks;
- 4) elurikkuse hea seisund, ökosüsteemide kaitse ja taastamine ning looduskeskkonna parem valmisolek kliima muutumisega kaasnevate mõjudega toimetulekuks, aidates muuhulgas kaitse- ja taastamistegevustega kaasa looduslike liikide, elupaikade ning ökosüsteemide kohanemisele ja nende hea seisundi säilitamisele või taastumisele;
- 5) biomajanduse sektorite jätkusuutlik ja muutuvaid kliimatingimusi arvestav toimimine;
- 6) tõhus kliimamuutuste pikaajaliste mõjudega arvestamine maakasutuses, toidutootmises, veega varustatuses, metsanduses, planeeringutes ning ehituses;
- 7) looduspõhiste kohanemislahenduste edendamine ja eelistamine, eriti tiheasustusaladel ning põllumajandusmaastikel, nii et need toetaksid elurikkust, looduse hüvede säilimist ja inimeste heaolu.

5. peatükk

Avaliku sektori eesmärgid ja kohustused kliimamuutuste leevendamisel ja kliimamuutustega kohanemisel

§ 34. Avaliku sektori eesmärgid

(1) Riigiasutused hindavad igal aastal oma kasvuhoonegaaside jalajälge Kliiministeriumis väljatöötatud metoodika kohaselt ning näevad ette meetmed selle vähendamiseks.

(2) Kasvuhoonegaaside jalajälje hindamise tulemused ja vähendamise meetmete ülevaade avalikustatakse asutuse kodulehel.

(3) Kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamiseks ei toeta avalik sektor fossiilkütustel töötavate eraldiseisvate katelde paigaldamist hoonetesse, välja arvatud need, mis on enne 2025. aastat valitud investeringute tegemiseks kooskõlas määrusega (EL) 2021/241, määruse (EL) 2021/1058 artikli 7 lõike 1 punkti h alapunkti i kolmanda taandega ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artikliga 73.

(4) Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks lõpetab avalik sektor fossiilkütuste toetamise alates 2035. aastast ja kasutamise alates 2040. aastast, välja arvatud juhul, kui puuduvad mõistlikud alternatiivid.

(5) Avalik sektor arvestab hangete korraldamisel kasvuhoonegaaside heite mõjuga, sealhulgas tuleb alates 2030. aastast hinnata uute suuremate taristuobjektide süsinikujalajälge.

(6) Avaliku sektori administratiivne autopark on 2035. aastaks kasvuhoonegaaside heitevaba.

§ 35. Avaliku sektori kohustused kliimamuutuste leevendamisel ja kliimamuutustega kohanemisel

(1) Avalikul sektoril on kohustus planeeringute, strateegiliste arengudokumentide ja tegevusplaanide koostamisel ja elluviimisel ning nii palju kui võimalik haldusotsuste tegemisel ja hankemenetluses arvestada käesolevas seaduses sätestatud kliimamuutuste leevendamise ning kliimamuutustega kohanemise põhimõtete ja eesmärkidega, kliimariskide aruandega ning võtta nende eesmärkide saavutamiseks muid asjakohaseid meetmeid.

(2) Avalikul sektoril on kohustus planeeringute, strateegiliste arengudokumentide ja tegevusplaanide koostamisse ja elluviimisesse ning nii palju kui võimalik haldusotsuste tegemisesse ja hankemenetlusesse integreerida kliimakindluse tagamine ning edendada ja eelistada looduspõhiseid lahendusi, mis:

1) toetavad inimeste heaolu ja tervist, looduslikku mitmekesisust, ökosüsteemide säilimist ja toimimist;

2) arendavad elukeskkonda, looduse hüvesid ja kliimamuutuste mõjuga kohanemist toetavat rohevõrgustikku;

3) edendavad elanikkonna teadlikkust, lõimivad kliimavaldkonna teadmised iga haridustaseme õppekavasse, sealhulgas elukestvasse õppesse ning suurendavad kohalike kogukondade ja ühiskonna valmisolekut kliimariskidega toime tulekuks;

4) maandavad ja leevendavad ekstreemsetest ilmaoludest ja kliimariskidest tekkivaid ohte, sealhulgas tormi- ja üleujutusriske, ohte veevarudele, kuumalainete ja põudade mõju ning soojussaare efekti;

5) toetavad kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärkide täitmist.

(3) Riigil on kohustus koostada käesoleva seaduse 4. peatükis sätestatud kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide saavutamiseks riiklik energia- ja kliimakava.

(4) Kohaliku omavalitsuse üksusel on kohustus koostada käesoleva seaduse 4. peatükis sätestatud kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide saavutamiseks kohaliku omavalitsuse energia-ja kliimakava, mis võib olla eraldiseisev dokument või kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa.

§ 36. Riiklik energia- ja kliimakava

(1) Riiklik energia- ja kliimakava on Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EL) määruse 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL

ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1–77), artikli 3 lõike 1 kohane kliimameetmete ülevaade, kuhu koondatakse valdkonna arengukavade, programmide ja riigieelarve strateegia energia- ja kliimameetmed.

(2) Riikliku energia- ja kliimakava koostamise algatab ja selle koostamist korraldab Kliimaministeerium.

(3) Riikliku energia- ja kliimakava kinnitab Vabariigi Valitsus.

§ 37. Kohaliku omavalitsuse energia- ja kliimakava

(1) Kohaliku omavalitsuse üksus või kohaliku omavalitsuse üksuste liit koostab kohaliku omavalitsuse energia- ja kliimakava, kus on seatud kvantitatiivsed kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärgid, mis panustavad riiklike kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärkide täitmisel, ning kliimamuutustega kohanemise eesmärgid koos tegevuskavaga nende eesmärkide saavutamiseks.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksus või kohaliku omavalitsuse üksuste liit uuendab energia- ja kliimakava vähemalt iga viie aasta tagant.

(3) Nõuded kohaliku omavalitsuse energia- ja kliimakava kohta kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 38. Linnaruumi ja looduse lõimimise kava

(1) Kohaliku omavalitsuse üksus koostab vähemalt 10 000 elanikuga linna kui asustusüksuse kohta linnakeskkonnas kliimamuutustega kohanemiseks käesoleva seaduse § 35 lõike 2 punktides 1, 2 ja 4 nimetatud meetmete võtmiseks eraldi dokumendina või energia- ja kliimakava või muu arengudokumendi osana linnaruumi ja looduse lõimimise kava, milles seatakse muuhulgas rohealade osakaalu eesmärk linnas.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksus uuendab linnaruumi ja looduse lõimimise kava vähemalt iga kümne aasta tagant.

(3) Kliimaministeerium töötab välja juhise linnaruumi ja looduse lõimimise kava koostamiseks.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud juhise avaldatakse Kliimaministeeriumi kodulehel.

§ 39. Kaasamine

(1) Käesoleva seaduse §-des 36–38 nimetatud kavade koostamisse kaasatakse asjakohased riigiasutused, kohaliku omavalitsuse üksused, valitsusvälised organisatsioonid, ettevõtjate ja mittetulundusühingute ning nende liitude esindajad ning teised huvitatud isikud, lähtudes asjaomase kava sisust.

(2) Kaasamisviisid ja -kanalid valitakse sellised, et kaasamine oleks tõhus ja võimalikult varajane.

6. peatükk

Avaliku sektori tugimeetmed majanduse kliimakindluse suurendamiseks

§ 40. Avaliku sektori tugimeetmed majanduse kliimakindluse suurendamiseks

(1) Avaliku sektori hanked peavad aitama kaasa käesoleva seaduse eesmärkide täitmisele ja alates 2026. aastast võtma arvesse järgmistest kriteeriumidest vähemalt ühte:

- 1) soodustama kliimasäästlike tehnoloogiate arendamist;
- 2) soodustama energiatõhusate seadmete kasutust ja ringmajandust;
- 3) andma eelise madalama süsinikujalajäljega toodetele ja teenustele.

(2) Riik tagab, et kasvuhoonegaaside heite vähendamise või sidumise ja kliimasäästlike tehnoloogiate katsetamiseks vajalike tegevuslubade menetlus oleks kiire ja efektiivne.

(3) Avalik sektor soosib planeeringute kaudu vähese kasvuhoonegaaside heitega tehnoloogiate katsetamiseks selleks mõeldud alade rajamist.

(4) Kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi riigile laekuvast tulust suunatakse vähemalt 30% ulatuses erasektorile roheinnovatsiooni ja -tehnoloogiate arendamise ja kasutuselevõtu toetamiseks.

(5) Eesti kliimakindla majanduse konkurentsieeliste läbimõtestamiseks ning liikumiseks kliimaneutraalsuse suunas võivad ettevõtjad ja erialaliidud koostada koostöös Kliimaministeeriumiga tehnoloogia arengu ning kliimaneutraalsuse saavutamise teekaardid.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud teekaartides tuuakse välja võimalused, takistused ning ettepanekud kliimakindlas majanduses tegutsemiseks.

(7) Võimaluse korral arvestab riik käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud teekaartides nimetatud suundi kliimavaldkonna tegevuste kavandamisel.

7. peatükk

Kliimarahastus

§ 41. Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse investeeringute kooskõla kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise põhimõtete ja eesmärkidega

Riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse investeeringute planeerimisel hinnatakse ja arvestatakse käesolevas seaduses sätestatud kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise põhimõtteid ja eesmärgi.

§ 42. Heitkogustega kauplemise süsteemide lubatud heitkoguse ühikute enampakkumistulude planeerimine ja kasutamine

(1) Atmosfääriõhu kaitse seaduse §-s 161 sätestatud heitkogustega kauplemise süsteemide lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel saadud tulu kasutatakse kooskõlas käesolevas seaduses sätestatud eesmärkide ja põhimõtetega.

(2) Atmosfääriõhu kaitse seaduse §-s 161 sätestatud enampakkumisel saadud tulu kasutamise kriteeriumid kehtestab kliimaminister igal aastal 15. aprilliks, lähtudes käesoleva seaduse eesmärkidest.

(3) Ministeeriumidelt saadud ettepanekute alusel ning lähtudes käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel kehtestatud kriteeriumidest teeb kliimaminister Vabariigi Valitsusele ettepaneku atmosfääriõhu kaitse seaduse §-s 161 sätestatud enampakkumisel saadud tulu kasutamise jaotuseks riigi eelarvestrateegias.

8. peatükk

Kliimamuutuste leevendamise ja kohanemise kohane aruandlus, seire ja prognooside koostamine

§ 43. Kliimamuutuste leevendamise ja kohanemise kohase aruandluse, seire ja prognooside koostamise korraldamine ja koostajad

(1) Kliimaministeerium koordineerib ja korraldab kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise alase aruandluse, seire, prognooside ja hinnangute (edaspidi *kliimaaruanne*) koostamist.

(2) Kliimaministeerium võib kliimaaruande koostamiseks käesoleva seaduse § 44 lõike 1 punktis 1 ja lõikes 2 nimetatud osas sõlmida halduskoostöö seaduses sätestatud korras halduslepingu riigi omandis oleva äriühinguga, kelle põhitegevus on keskkonnauuringute läbiviimine. Sellise halduslepingu sõlmimisele ei kohaldata halduskoostöö seaduse §-e 6 ja 14.

(3) Käesoleva seaduse § 44 lõike 3 punktis 1 nimetatud hinnangu koostamise korraldab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

(4) Käesoleva seaduse § 44 lõikes 4 nimetatud hinnangu koostab Keskkonnaagentuur.

§ 44. Kliimaaruande koostamise aeg ja aruande koosseis

(1) Kliimaaruanne koostatakse kord aastas ja see sisaldab:

- 1) riikliku kasvuhoonegaaside heitkoguste inventuuri andmeid;
- 2) kliimamuutuste leevendamise eesmärkide täitmise hinnangut;
- 3) kliimamuutustega kohanemise eesmärkide täitmise hinnangut.

(2) Vähemalt igal teisel aastal sisaldab kliimaaruanne lisaks lõikes 1 sätestatule riiklikku kasvuhoonegaaside heitkoguste prognoosi.

(3) Vähemalt igal viiendal aastal, kolm aastat enne käesoleva seaduse § 25 lõikes 2 sätestatud riigi kasvuhoonegaaside heitkoguse eesmärkide saavutamise tähtaegu, sisaldab kliimaaruanne lisaks lõikes 1 ja asjakohasel juhul lõikes 2 sätestatule:

- 1) konkurentsivõime hinnangut;
- 2) kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide asjakohasuse ja piisavuse ülevaadet.

(4) Vähemalt igal kümnendal aastal sisaldab kliimaaruanne lisaks lõikes 1 ja asjakohasel juhul lõigetes 2 ja 3 sätestatule kliimariskide hinnangut.

§ 45. Kliimaaruande sisu

(1) Käesoleva seaduse § 44 lõike 1 punktis 1 nimetatud riiklik kasvuhoonegaaside heitkoguste inventuur ja sama paragrahvi lõikes 2 nimetatud kasvuhoonegaaside heitkoguste prognoos koostatakse Pariisi kokkuleppe osaliste otsusega kinnitatud kõige ajakohasema valitsustevahelise kliimamuutuste nõukogu (IPCC) arvutusmetoodika kohaselt.

(2) Käesoleva seaduse § 44 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide täitmise hinnang sisaldab vähemalt:

- 1) ülevaadet kasvuhoonegaaside heitest kõige hilisema kasvuhoonegaaside heitkoguste inventuuri põhjal;
- 2) ülevaadet kasvuhoonegaaside heite prognoosist olemasolevate ja kavandatavate meetmetega;
- 3) ülevaadet seiratava ajavahemiku jaoks seatud kliimamuutustega kohanemise eesmärkide täitmisest;
- 3) meetmete senise mõju analüüsi ja hinnangut meetmete senisele toimimisele, nendes sektorites kus võimalik;
- 4) ettepanekuid olemasolevate ja kavandatavate meetmete muutmiseks või uute lisameetmete rakendamiseks koos hinnanguga nende meetmete kasvuhoonegaaside heite vähendamise potentsiaalile ning keskkonnale ja majandusele, sealhulgas konkurentsivõimele, avalduvale mõjule.

(3) Käesoleva seaduse § 44 lõike 3 punktis 1 nimetatud konkurentsivõime hinnang sisaldab vähemalt:

- 1) kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide täitmise mõju konkurentsivõimele;
- 2) käesoleva seaduse §-s 40 nimetatud asjakohaste tugimeetmete piisavuse hinnangut majanduse kliimakindluse soodustamiseks.

(4) Käesoleva seaduse § 44 lõikes 4 nimetatud kliimariskide hinnang käsitleb:

- 1) kliimamuutuste võimalikke stsenaariume keskpikas ja pikas perspektiivis;
- 2) tegevusvaldkondi ja piirkondi Eestis, kus kliimamuutustega kaasnevad riskid on eriti suured;
- 3) kohanemisvõimalusi riskide maandamiseks.

§ 46. Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide asjakohasuse ja piisavuse ülevaade

(1) Käesoleva seaduse § 44 lõike 3 punktis 2 sätestatud kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide asjakohasuse ja piisavuse ülevaatamise käigus vaadatakse läbi käesolevas seaduses sätestatud kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide täitmine ning prognoositud heite vähendamise trajektor. Muu hulgas võetakse arvesse kliimaaruandes esitatud andmeid, metoodikate ja andmete täiendamist, uusi tehnoloogilisi ja looduspõhiseid võimalusi ning seda, kuidas kõik majandussektorid aitavad kaasa kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisele, samuti rahvusvahelisi arenguid ja jõupingutusi, mis on tehtud Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks.

(2) Kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide asjakohasuse ja piisavuse ülevaatamisse kaasatakse asjakohased riigiasutused, kliimanõukogu, kohaliku omavalitsuse üksused, valitsusvälised organisatsioonid, ettevõtjate ja mittetulundusühingute ning nende liitude esindajad ning teised huvitatud isikud.

§ 47. Kliimaaruande menetlus ja avalikustamine

- (1) Kliimaaruanne koostatakse iga aasta 30. aprilliks.
- (2) Kliimaaruanne saadetakse hinnangu andmiseks kliimanõukogule. Kliimanõukogu annab hinnangu kahe kuu jooksul alates aruande esitamisest.
- (3) Valdkonna eest vastutav minister esitab kliimaaruande koos kliimanõukogu hinnanguga Vabariigi Valitsusele.
- (4) Vabariigi Valitsus esitab kliimaaruande Riigikogule.
- (5) Kliimanõukogu tutvustab kliimaaruande kohta koostatud hinnangut Riigikogule.
- (6) Kliimaaruandest koostatakse aruande üldsuse jaoks mõistetav lihtsustatud kokkuvõte.
- (7) Kliimaaruanne koos aruande kohta kliimanõukogu antud hinnanguga ja aruande lihtsustatud kokkuvõttega avaldatakse Kliimaministeeriumi kodulehel viie tööpäeva jooksul pärast Riigikogule esitamist.
- (8) Kliimariskide hinnangut sisaldava kliimaaruandega koos avaldatakse kliimariskide hinnangu alusandmed ja kasutatud meetodika.

§ 48. Kliimaaruande põhjal arengukavade ja tegevusprogrammide uuendamine ning eesmärkide ja meetmete kohandamine või uute eesmärkide seadmine

- (1) Kliimaaruande põhjal uuendatakse vajaduse korral kliimamuutuste leevendamise ja kohanemise eesmärkide saavutamise tagamiseks arengukavasid ning tegevusprogramme.
- (2) Kliimaaruande alusel, eelkõige arvestades käesoleva seaduse §-s 46 sätestatud kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide ülevaatamise tulemusi, tehakse vajaduse korral ettepanekud kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide või meetmete kohandamiseks või täiendavate või uute eesmärkide seadmiseks.

9. peatükk Kliimanõukogu

§ 49. Kliimanõukogu

- (1) Kliimanõukogu on nõuandev kogu, mis:
 - 1) nõustab Vabariigi Valitsust teaduspõhise kliimapoliitika kujundamisel;
 - 2) jälgib kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide täitmist, nende teaduspõhisust ja annab hinnanguid eesmärkide täitmisega seotud aruannetele;
 - 3) teeb ettepanekuid Vabariigi Valitsusele kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutustega kohanemise eesmärkide saavutamiseks ning vajalike meetmete rakendamiseks;
 - 4) osaleb kliimaeesmärkide asjakohasuse ja piisavuse ülevaatamisel..
- (2) Kliimanõukogu on ülesannete täitmisel sõltumatu ega võta vastu juhiseid Kliimaministeeriumilt, Vabariigi Valitsuselt ega muudelt avaliku või erasektori asutustelt, organisatsioonidelt ega isikutelt.
- (3) Kliimanõukogu esimese koosseisu kinnitab kliimaministri ettepanekul Vabariigi Valitsus korraldusega.

(4) Kliimanõukogu koosneb ekspertidest, kellel on laialdased ja kõrgetasemelised kliimavaldkonnaga seotud akadeemilised teadmised tehnoloogia, energeetika, liikuvuse ja ruumilooma, põllumajanduse, looduse, majanduse, kliimateaduse uuringute ja keskkonnaga seotud tervise- ja käitumisuuringute alal.

(5) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud hinnang avalikustatakse kliimaministeeriumi kodulehel. Kliimanõukogu esindaja tutvustab hinnangut Riigikogule.

(6) Kliimanõukogu põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

(7) Kliimanõukogu põhimääruses määratakse kliimanõukogu õigused, kohustused, töökord, sealhulgas liikmete arv ja nimetamise kord, ametiaeg ja nõukogu esindamise kord, otsuste tegemise kord, kliimanõukogu asjaajamise kord ja tasustamise kord ning tasumäärad.

10. peatükk Rakendussätted

§ 50. Kliimakavade ajakohastamine ja kehtestamine

(1) Kohaliku omavalitsuse energia- ja kliimakava ja käesoleva seaduse § 38 lõikes 1 sätestatud juhul ka linnaruumi ja looduse lõimimise kava peab kohaliku omavalitsuse üksus kinnitama kahe aasta jooksul pärast käesoleva seaduse jõustumist.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksus, kellel on varem koostatud energia- ja kliimakava, peab selle viima vastavusse käesoleva seaduse § 37 lõike 3 alusel kehtestatud nõuetele kahe aasta jooksul pärast käeoleva seaduse jõustumist.

§ 51. Kliimaaruande esmakordne koostamine

Käesoleva seaduse § 44 lõike 1 kohane kliimaaruanne koostatakse esimest korda käesoleva seaduse vastuvõtmisele järgneval aastal.

§ 52. Keskkonnakomplekslubades ja keskkonnalubades kasvuhoonegaaside piiramise põhimõtted ja kasvuhoonegaaside heite arvutamise meetodika

Kliimaministeerium töötab hiljemalt kaks aastat pärast käesoleva seaduse jõustumist välja põhimõtted keskkonnakomplekslubades ja keskkonnalubades kasvuhoonegaaside piiramiseks ja kasvuhoonegaaside heitkoguse arvutamise meetodika ning esitab ettepaneku asjassepuutuvate õigusaktide muutmiseks.

§ 53. Kliima- ja keskkonnaeesmärkidega võrreldes vastassuunaliste majandusmeetmete välja selgitamine ja nende kasutamise lõpetamine

Kliimaministeerium selgitab koostöös Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ja Rahandusministeeriumiga 2027. aasta 1. jaanuariks välja millistel majandusmeetmetel on kliima- ja keskkonnaeesmärkidega võrreldes vastassuunaline mõju, et nende kasutamine lõpetada hiljemalt 2035. aastaks.

§ 54. Turba kaevandamise põhimõtete muutmine maakasutussektori eesmärkide saavutamiseks

Kliimaministeerium töötab välja käesoleva seaduse § 32 lõikes 5 sätestatud turbasektori eesmärkide saavutamiseks vajalikud turba kaevandamise põhimõtete muudatused ja esitab maapõueseaduse muutmiseks ettepaneku 2026. aasta 1. jaanuariks, vajaduse korral ka ettepanekud maapõueseaduse alusel antud õigusaktide muutmiseks.

§ 55. Atmosfääriõhu kaitse seaduse muutmine

Atmosfääriõhu kaitse seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 130 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„Käesolevas seaduses kasutatakse terminit kasvuhoonegaasid on kliimakindla majanduse seaduse tähenduses.“;
- 2) paragrahvi 133 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„Süsinikdioksiidi ekvivalent on ühik, millega väljendatakse kasvuhoonegaaside kogust, mis on ümber arvutatud süsinikdioksiidi koguseks kliimakindla majanduse seaduse § 4 kohaselt.“;
- 3) paragrahv 134 tunnistatakse kehtetuks.

§ 56. Ehitusseadustiku täiendamine

Ehitusseadustikus tehakse järgmised täiendused:

- 1) seaduse 7. peatüki pealkirja täiendatakse pärast sõnu „Hoone energiatõhusus“ sõnadega „ja olelusringi süsinikujalajälg“;
- 2) seaduse 7. peatükki täiendatakse §-dega 69⁵ ja 69⁶ järgmises sõnastuses:
„§ 69⁵. Nõuded püstitatava hoone olelusringi süsinikujalajäljele

(1) Hoone olelusringi süsinikujalajälg on arvutuslik näitaja, mille abil väljendatakse hoone mõju keskkonnale hoone kogu eluringi jooksul.

(2) Hoone olelusringi süsinikujalajälje arvutamise tulemus kantakse projekteeritavale hoonele antavale energiamärgisele.

(3) Hoone olelusringi süsinikujalajälje arvutamise metoodika, nõuded süsinikujalajälje arvutamise lähteandmete ja tulemuste esitamise kohta kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

§ 69⁶. Hoone olelusringi süsinikujalajälje piirväärtus

- (1) Püstitatava hoone olelusringi süsinikujalajälg ei tohi ületada süsinikujalajälje piirväärtust.
- (2) Hoone olelusringi süsinikujalajälje piirväärtused kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“.

§ 57. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse täiendamine

Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadust täiendatakse §-ga 30⁸ järgmises sõnastuses:

„§ 30⁸. Ehitusseadustiku §-des 69⁵ ja 69⁶ sätestatud nõuete rakendamine

(1) Kuni 2029. aasta 31. detsembrini rakendatakse ehitusseadustiku § 69⁵ nõudeid vaid selle sätte kohaldamisalasse jäävate püstitatavate hoonete suhtes, mille suletud netopind on suurem kui 1000 m² eeldusel, et ehitusloa taotlus on esitatud alates 2025. aasta 1. juulist kuni 2029. aasta 31. detsembrini.

(2) Alates 2030. aasta 1. jaanuarist rakendatakse ehitusseadustiku § 69⁵ nõudeid kõikide selle sätte kohaldamisalasse jäävate püstitatavate hoonete suhtes, mille ehitusteatis või ehitusloa taotlus esitatakse alates nimetatud kuupäevast.

(3) Ehitusseadustiku §-s 69⁶ sätestatud olelusringi piirväärtust ei kohaldata hoonete suhtes, mille püstitamiseks on ehitusloa taotlus või ehitusteatis esitatud enne 2030. aasta 1. jaanuarit.“.

§ 58. Energiamajanduse korralduse seaduse muutmine

Energiamajanduse korralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduse § 3 lõige 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(9) Vabariigi Valitsus seab riikliku energiatõhususe eesmärgi aastani 2030 kliimakindla majanduse seaduse §-s 36 nimetatud riiklikus energia- ja kliimakavas.“;

2) seaduse § 14 lõikes 4 asendatakse tekstiosa „sama määruse alusel koostatavas lõimitud riiklikus energia- ja kliimakavas“ tekstiosaga „kliimakindla majanduse seaduse §-s 36 nimetatud riiklikus energia- ja kliimakavas“.

§ 59. Halduskoostöö seaduse täiendamine

Halduskoostöö seaduse § 13 lõiget 1¹ täiendatakse punktiga 31 järgmises sõnastuses: „31) kliimakindla majanduse seaduse § 43 lõikes 2 nimetatud haldusleping.“.

§ 60. Seaduse jõustumine

(1) Käesolev seadus jõustub üldises korras.

(2) Paragrahvi 29 lõige 5 jõustub 2026. aasta 1. jaanuaril.